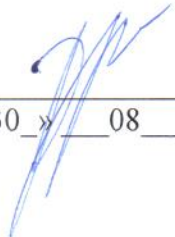

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ**

“ЗАТВЕРДЖУЮ ”
Проректор з навчальної роботи

Рац А. Й.
«_30_» 08 2019 р. _

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

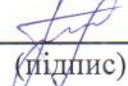
(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: **магістр**
Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**
Спеціальність: **013 Початкова освіта**

Розробник програми: Орбан-Лембрик Л.Є. доктор псих. наук, професор кафедри педагогіки та психології

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології ЗУІ ім. Ф. Ракоці ІІ
Протокол №_1_ від „_28_” ___08___ 2019_року

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище та ініціали) Біда О. А. _____

Гарант освітньої програми _____
(підпис) (прізвище та ініціали) Кучай Т. П. _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	денна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань (шифр і назва) 01 Освіта/Педагогіка	<u>Обов'язкова</u>	
Модулів – 2 Змістових модулів – 4	Напрямок підготовки /спеціальність/ 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА	Курс	
Загальна кількість годин –120		I	
		Семестр	
		2	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання- 8 Аудиторних – 3 самостійної роботи – 5	Рівень освіти <u>Магістр</u>	16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	__ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		74 год.	112 год.
		Вид контролю ІСПИТ	

Мета: навчальної дисципліни «Психологія вищої школи» є підготовка висококваліфікованих спеціалістів, які досконало володіють психологічними особливостями педагогічної взаємодії усіх учасників навчально-виховного процесу у ЗВО для використання у майбутній викладацькій діяльності.

Завдання: вивчення теоретичних основ психології вищої школи, ознайомлення з основними психологічними проблемами вищої школи, опанування знаннями про психологічні особливості навчально-виховного процесу у вищій школі, про вікові особливості психології студентства та особливості їх комунікації з ровесниками і науково-педагогічними працівниками ЗВО, розуміння специфіки науково-педагогічної діяльності та шляхів її вдосконалення, розвиток професійно важливих якостей особистості студентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, завдання та методи психології вищої школи;
- основні теорії сучасної психології, які дають можливість розробляти і впроваджувати ефективні методики викладання;
- психологічні особливості студентського віку;
- особливості соціалізації студентів у ЗВО;
- психологічні основи формування професійних знань та навичок у студентів;
- соціально-психологічні процеси у студентських групах;
- основні механізми ефективного педагогічного спілкування;
- психологічну структуру діяльності студентів і викладачів;
- вимоги до особистості викладачів вищих навчальних закладів;
- психологічні фактори ефективною педагогічної та наукової діяльності викладачів;

вміти:

- орієнтуватися в сучасних психологічних проблемах вищої школи;

- самостійно виявляти і вирішувати психологічні проблеми, пов'язані з організацією педагогічної та професійної діяльності;
- аналізувати психологічні явища і процеси у вищих навчальних закладах;
- застосовувати знання з психології вищої школи для розробки методик викладання фахових дисциплін;
- визначати психологічні особливості розвитку пізнавальної, емоційно-вольової; ціннісно-мотиваційної, комунікативно-поведінкової сфер студента і студентської групи та застосовувати ці знання на практиці;
- виявляти дезадаптацію студентів до умов ЗВО і фасилітувати процес адаптації студентів до навчання та майбутньої професійної діяльності.

Загальні компетентності 1, 2, 4

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; застосовувати знання у надзвичайних ситуаціях; планувати, організовувати та управляти освітніми процесами; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність виявляти національну й особистісну гідність, громадянську свідомість та активність, дбати про розвиток і функціонування громадянського суспільства; мати і відстоювати власну громадянську позицію.

Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, володіти практичними способами пошуку наукової і професійної інформації, культурою наукового дослідження, використовувати інноваційні та цифрові технології в професійній діяльності.

Фахові компетентності 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики; здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

Здатність здійснювати викладацьку діяльність: реалізація організаційного процесу з використанням інноваційних технологій; формування культурного середовища щодо задоволення потреб населення регіону; здатність прогнозувати, проектувати та коригувати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу ЗВО на засадах етики професійного спілкування; систематизація та узагальнення результатів наукових досліджень у сфері вищої освіти; володіння методами спостереження, опису ідентифікації, класифікації об'єктів освітнього середовища; сучасні уявлення про закономірності, принципи та форми педагогічної діяльності вчителя; здатність ефективно і компетентно приймати участь у різних формах професійної та наукової комунікації; використовувати професійно-профільовані знання і професійні навички в галузі педагогіки та психології, для дослідження педагогічних явищ та процесів; застосовувати вітчизняний та зарубіжний досвід у справі шкільництва; аналізувати, порівнювати та узагальнювати педагогічну діяльність педагога; методичний супровід професійної діяльності у сфері освіти; професійна самоосвіта, особистісне зростання, вдосконалення подальшого педагогічного розвитку.

Соціально-громадянські компетентності

- розуміння сутності громадянського суспільства;
- володіння знаннями про права і свободи людини;
- усвідомлення глобальних (зокрема й екологічних) проблем людства і можливостей власної участі у їх розв'язанні;
- усвідомлення громадянського обов'язку та почуття власної гідності;
- вміння визначати проблемні питання у соціокультурній, професійній сферах життєдіяльності людини та вміння віднаходити шляхи їх розв'язання;
- навички ефективної та конструктивної участі в цивілізаційному суспільному розвитку;

- здатність до ефективної командної роботи;
- вміння попереджувати та розв'язувати конфлікти, досягаючи компромісів.

Програмні результати навчання: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 8, ПРН 9, ПРН 10, ПРН 11, ПРН 12, ПРН 13, ПРН 17, ПРН 18

Здатність вдосконалювати свою особистість, підвищувати інтелектуальний та культурний рівень; володіти основними критеріями в надзвичайних ситуацій; нормативними вимогами до планування та організації освітнього процесу; відтворювати основні знання дидактичних, психологічних, методичних закономірностей уміти аналізувати та конструювати можливі логічні структури навчального предмета педагогіки і обирати ті із них, які виявляються оптимальними для певного рівня професійної підготовки та забезпечують дотримання культурологічного і діяльнісного підходів до навчання і виховання.

Дотримуватись основ сучасних психолого-педагогічних концепцій, теоретико-методологічних основ організації наукової діяльності, вміти використовувати психолого-педагогічну, літературу, передовий педагогічний досвід, створювати навчальні психолого-педагогічні ситуації. Здатність до організації педагогічної діяльності та ефективного управління робочим часом, готовність до використання науково обґрунтованих педагогічних технологій, різних способів і засобів оцінки якості освіти, здатність викладати в освітніх установах середньої та вищої освіти; готовність до комплексного моделювання різноманітних форм проміжного та підсумкового контролю.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1. ВИЩА ОСВІТА ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ										
Тема 1. Психологія вищої школи, її предмет, завдання та методи.	9	1	2		6	11	1			10
Тема 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку.	10	1	2		7	11	1			10
Тема 3. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.	14	2	4		8	11	1			10
Тема 4. Психологія студентської групи	11	2	2		7	11	1			10
Разом за змістовим модулем 1	44	6	10		28	44	4			40
Змістовий модуль 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВНЗ										
Тема 5. Психологічні засади управління навчальним процесом у вищій школі	10	1	2		7	13	1			12

Тема 6. Психологічний аналіз учіння студентів	13	1	4		8	13	1		12
Тема 7. Психологія виховання студентської молоді	14	2	4		8	13	1		12
Тема 8. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами	14	2	4		8	12			12
Тема 9. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення	14	2	4		8	13	1		12
Тема 10. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи	11	2	2		7	12			12
Разом за змістовим модулем 2	76	10	20		46	76	4		72
Усього годин	120	16	30		74	120	8		112

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологія вищої школи, її предмет, завдання та методи.	2
2	Загальна психологічна характеристика студентського віку.	2
3	Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.	4
4	Психологія студентської групи	2
5	Психологічні засади управління навчальним процесом у вищій школі	2
6	Психологічний аналіз учіння студентів	4
7	Психологія виховання студентської молоді	4
8	Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами	4
9	Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення	4
10	Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи	2
	Всього:	30

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Психологія вищої школи, її предмет, завдання та методи.	6
2	Загальна психологічна характеристика студентського віку.	7
3	Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.	8
4	Психологія студентської групи	7
5	Психологічні засади управління навчальним процесом у вищій школі	7
6	Психологічний аналіз учіння студентів	8
7	Психологія виховання студентської молоді	8

8	Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами	8
9	Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення	8
10	Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи	7
	Всього:	74

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальна науково-дослідна робота є видом поза-аудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Психологія вищої школи» – це вид навчально-дослідної роботи магістранта, яка містить зміст та аналіз результатів дослідницької діяльності, відображає певний рівень його практичної навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Форма ІНДЗ: завершена практична дослідницька робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних і семінарських занять.

Зміст ІНДЗ

Тема: Становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою.

Форма: психологічне дослідження.

Мета: визначення психологічних якостей студентів як майбутнього фахівця з вищою освітою.

Хід роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал щодо психічного фахово розвитку та методик його діагностики у пізньому юнацькому віці.

2. Провести тестування визначених психологічних аспектів студентів.

3. Опрацювати та проаналізувати результати тестування, сформулювавши висновки та рекомендації.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Наявність теоретичного підґрунтя для виконання дослідження (робота з науково-методичними джерелами, словниками)	9
2.	Правильність проведення дослідження (включаючи кількісний та якісний аналіз даних)	9
3.	Правильність та змістовність напрацювання висновків та рекомендацій	8
4.	Грамотність та охайність оформлення ІНДЗ	4

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	28-30	відмінно
Достатній	22-27	добре
Середній	16-21	задовільно
Низький	0-15	незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень магістрантів з навчальної дисципліни «Психологія вищої школи».

Магістрант може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція, семінар, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота магістрів: з друкованими та електронними інформаційними носіями; виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни.

8. Методи контролю

Навчальні досягнення магістрантів із дисципліни «Психологія вищої школи» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

До іспиту допускаються студенти, які відвідували лекційні та семінарські заняття, опрацювали рекомендований мінімум навчальних завдань, прозвітували про самостійну роботу, виконали запропоновані реферативні роботи, і накопили 60 балів на протязі одного семестру.

Важливою передумовою допуску до іспиту є відпрацювання пропущених лекційних занять. Контроль проводиться, як правило, шляхом письмового виконання індивідуальних завдань із подальшою перевіркою їх викладачем та оголошення оцінки.

У процесі оцінювання навчальних досягнень магістрантів з курсу «Психологія вищої школи» застосовуються такі методи:

- *методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда;
- *методи письмового контролю*: письмове тестування, модульна контрольна робота, реферат, есе;
- *методи самоконтролю*: самооцінка, самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для іспиту

Поточне тестування та самостійна робота															Іспит	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3					Змістовий модуль № 4				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Відповіді на семінарських заняттях (усна відповідь, відповіді на запитання викладача, презентація, написання конспекту) – 20 балів.

Самостійна робота – 15 балів.

Контрольна робота – 25 балів.

Іспит – 40 балів

Загалом – 100 балів.

Загальні критерії оцінювання успішності магістрантів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»,

подано у таблиці:

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв магістрантом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді магістранта наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але магістрант спроможний усунути їх із допомогою викладача
«незадовільно»	виставляється магістранту, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться магістру, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення магістратури ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Усі види письмових робіт перевіряються на наявність плагіату і є такими, що виконані при наявності не менше 80% оригінальності авторського тексту. Списування під час виконання письмових контрольних видів робіт заборонено. Користуватися мобільними пристроями під час проведення різних видів контролю успішності, дозволяється лише з дозволу викладача.

[Положення про академічну доброчесність в ЗУІ](#)

[Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освіти в ЗУІ](#)

10. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни «Психологія вищої школи» відбувається на основі таких складових методичного забезпечення:

- друковані джерела, що відображають зміст науки (підручники, посібники, монографії, публікації у фахових виданнях);
- електронні джерела, що відображають зміст науки,
- контрольні тести та практичні завдання.
- мультимедійні презентації до навчальних занять навчальні відеофільми, відеофрагменти, лекцій, практичні завдання, культурно-виховні заходи у ЗВО.

11. Питання до екземену

1. Основні завдання психології вищої школи.
2. Предмет і об'єкт психології вищої школи.
3. Сучасні концепції вищої школи та їх психологічний аналіз.
4. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психології.
5. Психологічний аналіз специфіки державної та недержавної вищої освіти.
6. Поняття про державні стандарти вищої освіти та їх психологічне обґрунтування.
7. Призначення та основні принципи ліцензування, атестації та акредитації вищих навчальних закладів.
8. Специфіка навчання у вищій школі.
9. Фахова орієнтація навчання у вищій школі та психологічний аналіз.
10. Принципи формування змісту освіти та їх психологічне обґрунтування.
11. Психологічний аналіз змісту освітньо-професійних програм і кваліфікаційних характеристик бакалавра, спеціаліста та магістра.
12. Психологічні особливості розвиваючого навчання у вищій школі.
13. Проблемне навчання та психологічне обґрунтування його ефективного застосування у вищих навчальних закладах.
14. Пошуково-дослідницький характер навчальної діяльності студентів.
15. Методи навчання як засоби навчально-формуючих впливів на особистість студента.
16. Психологічні особливості ефективного використання методів навчання.
17. Сучасна вузівська лекція: психологічний аналіз.
18. Психологічний аналіз проведення семінарських і практичних занять у вищому навчальному закладі.
19. Психологічні вимоги до рівня педагогічних здібностей викладача вищої школи.
20. Використання засобів обчислювальної техніки у навчальному процесі та його технічне значення.
21. Процес виховання у вищому навчальному закладі: сутність, психологічний аналіз.
22. Психологічні закономірності процесу формування особистості студента.
23. Проблеми потреб і мотивів особистості студента і їх формування у виховному процесі.
24. Вплив спілкування і різних видів діяльності студентів на формування їхньої моральної самосвідомості.
25. Психологічні умови успішного управління навчально-виховним процесом у вищій школі.
26. Роль особистості в управлінні вищою школою.
27. Педагогічний менеджмент у вищому навчальному закладі: сутність, цілі, завдання.
28. Принципи управління освітнім процесом у вищій школі, їх психологічна характеристика.
29. Психологічний аналіз шляхів і перспектив удосконалення методів управління вищим навчальним закладом.
30. Психологічний аналіз процесу управління якістю вищої освіти на основі інформаційних технологій.
31. Діагностики якості наочності студентів: психологічний аналіз.
32. Основні шляхи запобігання формалізму в оцінюванні навчальних досягнень студентів.
33. Шляхи запобігання формалізму в оцінюванні трудових досягнень викладачів вищої школи.

34. Основні види діяльності студентів: загальна характеристика.
35. Психологічні особливості провідної діяльності студентів.
36. Особливості мотивів навчальної діяльності студентів.
37. Навчальна активність студентів: сутність, психологічні особливості.
38. Зв'язок навчальної активності студентів із самооцінкою.
39. Психологічні умови формування у студентів позитивних мотивів до учіння.
40. Суспільна діяльність студентів: сутність, психологічні особливості.
41. Вплив навчальної діяльності на формування особистості студентів.
42. Психологічні умови формування у студентів позитивної мотивації до суспільної діяльності.
43. Наукова діяльність студентів: психологічний аналіз.
44. Психологічні умови формування позитивної мотивації до наукової діяльності студентів.
45. Вплив наукової діяльності на формування студента як професіонала.
46. Психологічний аналіз форм участі студентів у науково-дослідній роботі.
47. Психологічні особливості культурно-естетичної діяльності студентів.
48. Психологічні особливості спортивної діяльності студентів.
49. Самостійна робота студентів: сутність, види, умови ефективного проведення. 50.
- Психологічні особливості психологічної компетентності викладача.
51. Психологічні особливості навчальної та виробничої практики студентів.
52. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів у вищих навчальних закладах.
53. Психологічні аспекти підготовки старшокласників до вибору професії та навчання у вищому навчальному закладі.
54. Психологічні умови активізації самопізнання старшокласників у виборі професії та для навчання у вищій школі.
55. Психологічні аспекти профвідбору молоді у вищі навчальні заклади.
56. Проблеми адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
57. Психологічні особливості формування професійної спрямованості студентів.
58. Особливості формування професійної самосвідомості студентів.
59. Психологічні умови формування професійних здібностей студентів.
60. Самоактуалізація особистості студента під час навчання у вищому навчальному закладі.
61. Соціально-психологічні особливості готовності випускників вищої школи до практичної професійної діяльності.
62. Психологічні особливості студентської групи.
63. Структура студентської групи: загальна характеристика.
64. Особливості взаємостосунків і спілкування у студентській групі.
65. Методи вивчення міжособистісних стосунків у студентській групі.
66. Психологічні особливості соціально-психологічного клімату у студентській групі.
67. Методи дослідження формування сприятливого соціально-психологічного клімату у студентській групі.
68. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату у студентській групі.
69. Завдання і зміст діяльності викладача вищої школи.
70. Психологічний аналіз структури діяльності викладача вищої школи.
71. Наукова організація праці викладача: психологічний аналіз.
72. Умови розвитку творчих засад у діяльності викладача вищої школи.
73. Педагогічна майстерність викладача вищої школи: психологічний аналіз.
74. Педагогічна техніка викладача: сутність, умови формування.
75. Психологічні особливості формування педагогічного такту.
76. Шляхи формування педагогічної майстерності.
77. Психологічні особливості підготовки і проведення навчальних занять (лекцій, семінарів).
78. Психологічні особливості діяльності колективу кафедри.

79. Зміст та засоби педагогічного спілкування у вищій школі: психологічний аналіз.
 80. Психологічний аналіз видів педагогічного спілкування у вищому навчальному закладі.
 81. Психологічні особливості розуміння викладачами особистості студента.
 82. Роль викладача у створенні сприятливого клімату у студентській групі.
 83. Психологічні вимоги до особистості викладача вищої школи.

12. Тестові завдання до модульних контрольних робіт

1. Галузь психологічної науки, яка вивчає закономірності функціонування психіки студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності та закономірності науково-педагогічної діяльності викладача, а також соціально-психологічні особливості педагогічної взаємодії – це:

А) предмет психології вищої школи;

Б) психологія вищої школи;

В) гуманізація;

Г) інтеграція наук.

2. Систематичне дослідження психолого-педагогічних проблем вищої школи розпочалось у:

А) 60-х роках 19-го століття;

Б) 50-х роках 19-го століття;

В) 60-х роках 20-го століття;

Г) 80-х роках 20-го століття.

3. Соціальні суб'єкти, їх діяльність, зв'язки і відношення це:

А) предмет психології вищої школи;

Б) об'єкт психологічної науки;

В) суб'єкт психології вищої школи;

Г) жодне з перелічених вище.

4. Особистість викладача та студента в їх розвивальній педагогічній взаємодії – це:

А) об'єкт психологічної науки;

Б) предмет психології вищої школи;

В) суб'єкт психології вищої школи;

Г) жодне з перелічених вище.

5. Нормативний обґрунтований спосіб проведення наукового дослідження – це:

А) методологія;

Б) методика дослідження;

В) метод інтерпретації;

Г) метод дослідження.

6. Особливий і найважливіший для суспільного розвитку та становлення особистості період життя людини, який пов'язаний із формуванням фахівця, суспільного діяча і громадянина, опануванням і консолідацією багатьох соціальних функцій, формування професійної майстерності – це:

А) студентство;

Б) студентський вік;

В) зрілість;

Г) професійна ідентифікація.

7. Вища психологічна інстанція організації та управління своєю поведінкою, переборення себе, самореалізації – це:

А) студентський вік;

Б) студентство;

В) зрілість;

Г) соціалізація.

8. Студентство як соціальна група виникло у:

А) 10 столітті.

Б) 10-11 столітті;

В) 11-12 столітті;

Г) 13 столітті;

9. “Я-концепція” майбутнього фахівця включає в себе:

А) “Образ-Я”;

Б) емоційно-ціннісне ставлення до себе;

В) поведінкова складова як самопрезентація;

Г) все перелічене вище.

10. Ознакою кризи студентського віку може бути:

А) сильна фрустрація;

Б) ціннісно-сміслова невизначеність, неструктурованість особистості;

В) інфантильність;

Г) все перелічене вище.

11. Цілісний, хоч і не позбавлений внутрішніх суперечностей, образ власного “Я”, який є установкою людини стосовно себе – це:

А) ідентифікація;

Б) “Я-концепція”;

В) “Образ-Я”;

Г) “Ідеальне-Я”

12. Які прояви має професійна спрямованість?

А) професійна мотивація;

Б) розуміння і прийняття професійних завдань з оцінкою власних ресурсів для їх розв’язання;

В) планування задовольняти матеріальні й духовні потреби, займаючись працею в галузі своєї професії;

Г) все перелічене вище.

13. Засвоєння наукового знання у формі теоретичних понять і вмінь застосування їх при розв’язанні професійних завдань – це:

А) завдання навчально-професійної діяльності;

Б) функції навчально-професійної діяльності;

В) мета навчально-професійної діяльності;

Г) жодне з перелічених вище.

14. Професійна підготовка студентів, формування фахівців із вищою освітою, здатних до творчості, прийняття оптимальних рішень – це:

А) мета навчально-професійної діяльності;

Б) головне завдання вищої школи;

В) функції навчально-професійної діяльності;

Г) жодне з перелічених вище.

15. Що можна віднести до засобу саморегуляції своєї діяльності і поведінки:

А) самонавіювання і самозаохочення;

Б) самопереконавання і самозаспокоєння;

В) самонаказ і самокритика;

Г) все перелічене вище.

16. Людина, яка наполегливо навчається, опановує професійні знання, уміння і навички, вивчає науку – це:

А) лідер;

Б) студент;

В) професіонал;

Г) заучка.

17. Член групи, який спонтанно висувається на роль неофіційного керівника в умовах певної, специфічної та досить значущої ситуації, щоб забезпечити організацію спільної діяльності людей для найбільш швидкого й успішного досягнення спільної мети – це:

А) студент;

Б) професіонал;

В) лідер;

Г) жоден з перелічених вище.

18. Які з якостей притаманні лідеру?

А) енергійність і емоційна стійкість;

Б) ініціативність і соціальна активність;

В) доброзичливість і емоційна привабливість;

Г) все перелічене вище.

19. Група, яка об'єднана лише внутрішніми цілями, які не виходять за її межі - це:

А) група лідерів;

Б) студентська група;

В) корпорація;

Г) референтна група.

20. Студентський колектив, як цілісність характеризується такими психологічними явищами, як:

А) суспільна думкою;

Б) колективні традиції;

В) колективістське самовизначення;

Г) все перелічене вище.

21. Професійна компетентність – це:

А) психодіагностична і психопрогностична оцінка особистості й організму людини відповідно до вимог її професійної діяльності;

Б) професійна готовність і здатність суб'єкта праці до розв'язання завдань і виконання професійних обов'язків;

В) усвідомлення педагогом себе як суб'єкта педагогічної діяльності;

Г) системний світогляд і модельне професійне мислення.

22. Процес впливу суб'єкта на ту чи іншу систему, що забезпечує цілеспрямований розвиток її структури, збереження або видозміну її – це:

А) самопереконання;

Б) управління;

В) самозаохочення;

Г) планування.

23. Основні вимоги до педагогічного контролю та оцінки – це:

А) об'єктивність;

Б) систематичність;

В) всебічність;

Г) всі перелічені вище.

24. Встановлення відповідності кількісно-якісних характеристик роботи студента щодо певних вимог - це:

А) модуль;

Б) оцінка;

В) контроль;

Г) результат.

25. Самостійна група ідей і знань, якими повинні оволодіти студенти - це:

А) контроль;

Б) модуль;

В) оцінка;

Г) результат.

26. Діяльність – це:

А) Процес впливу суб'єкта на ту чи іншу систему, що забезпечує цілеспрямований розвиток її структури, збереження або видозміну її;

Б) динамічна система активної взаємодії суб'єкта зі світом, під час якої суб'єкт цілеспрямовано впливає на об'єкт, за допомогою чого задовольняє свої потреби, свідомо й цілеспрямовано змінює світ і себе;

В) Встановлення відповідності кількісно-якісних характеристик роботи студента щодо певних вимог;

Г) Вища психологічна інстанція організації та управління своєю поведінкою, переборення себе, самореалізації

27. Розрізняють рівні пізнавальної активності:

А) відтворююча активність;

Б) інтерпретуюча активність;

В) творчий рівень активності;

Г) всі перелічені вище.

28. Які психологічні бар'єри можуть стояти на заваді самостійної роботи студентів:

А) відчуття “запрограмованості”

Б) навчена безпорадність;

В) відсутність досвіду самостійності;

Г) всі перелічені вище.

29. Одержання чогось нового передусім у своєму внутрішньому досвіді – це:

А) оцінка;

Б) творчість;

В) розвиток;

Г) результат.

30. Учіння – це:

А) система пізнавальних дій, спрямованих на розв'язання навчально-виховних завдань, результатом чого є набуття системи знань, опанування вміннями і навичками;

Б) процес набуття і закріплення способів діяльності індивіда, результатом якого є досвід, виникають нові форми поведінки і діяльності;

В) діяльність учня щодо оволодіння соціальним досвідом і розвитку якостей, необхідних для виконання соціальних функцій і розв'язання задач;

Г) все перелічене вище.

31. Цілеспрямоване створення соціальних умов для розвитку особистості, для її входження в контекст сучасної культури – це:

А) моральна свідомість;

Б) виховання;

В) учіння;

Г) вірна відповідь відсутня.

32. Скільки блоків включає себе навчально-професійна діяльність?

А) два

Б) три

В) п'ять

Г) шість

33. Який блок включає в себе навчально-професійна діяльність?

А) операційно-діловий блок;

Б) блок потреб, мотивів і інтересів;

В) блок міжособистісного та ділового педагогічного спілкування викладача і студентів;

Г) всі перелічені вище.

34. Виховання – це:

А) Особливий і найважливіший для суспільного розвитку та становлення особистості період життя людини, який пов'язаний із формуванням фахівця, суспільного діяча і громадянина, опануванням і консолідацією багатьох соціальних функцій, формування професійної майстерності;

Б) Процес впливу суб'єкта на ту чи іншу систему, що забезпечує цілеспрямований розвиток її структури, збереження або видозміну її;

В) Цілісний, хоч і не позбавлений внутрішніх суперечностей, образ власного "Я", який є установкою людини стосовно себе;

Г) Цілеспрямоване створення соціальних умов для розвитку особистості, для її входження в контекст сучасної культури.

35. Поєднання яких компонентів є механізмом утворення будь-якої особистості?

А) зразок;

Б) емоція;

В) дія;

Г) всі відповіді вірні.

36. Спосіб реалізації змісту, методів і прийомів педагогічних впливів, спрямованих на формування особистості студента - це:

А) спілкування ділове;

Б) педагогічне спілкування;

В) спілкування міжособистісне;

Г) неформальне спілкування.

37. Яку ціль має педагогічне спілкування викладача зі студентами?

А) інформаційна;

Б) спонукальна;

В) соціальна;

Г) всі відповіді вірні.

38. Якими функціями характеризується педагогічне спілкування?

А) соціально-перцептивною;

Б) комунікативно-поведінковою;

В) емоційною;

Г) всі відповіді вірні.

39. За принципами якої взаємодії будується міжособистісне педагогічне спілкування?

А) об'єктної;

Б) суб'єктної;

В) суб'єкт-суб'єктної;

Г) суб'єкт-об'єктної.

40. Негативну роль у роботі зі студентами відіграє:

А) спілкування на основі дружньої прихильності;

Б) спілкування-загравання;

В) спілкування на основі захоплення спільною творчою діяльністю;

Г) вірна відповідь відсутня.

41. Які є види конфліктних педагогічних ситуацій?

А) конфліктні ситуації діяльності;

Б) конфліктні ситуації поведінки;

В) конфліктні ситуації стосунків;

Г) всі відповіді вірні.

42. Зіткнення осіб і груп, їхній ідей, протилежних поглядів, інтересів, потреб, оцінок, прагнень, рівня домагань тощо – це:

А) конфліктна ситуація;

Б) конфлікт;

В) внутрішній конфлікт;

Г) сутичка.

43. Виникнення і загострення протиріч між членами групи – це:

А) внутрішній конфлікт;

Б) конфлікт;

В) конфліктна ситуація;

Г) вірна відповідь відсутня.

44. За змістом конфлікти бувають:

А) ідеологічні і професійні;

Б) психологічні і амбіційні;

В) етичні і побутові;

Г) всі відповіді вірні.

45. Внутрішній конфлікт – це:

А) Виникнення і загострення протиріч між членами групи;

Б) психічний стан, який важко переживається, викликаний амбівалентністю почуттів і тривалою боротьбою мотивів, що затримує прийняття рішень;

В) Зіткнення осіб і груп, їхніх ідей, протилежних поглядів, інтересів, потреб, оцінок, прагнень, рівня домагань тощо;

Г) вірна відповідь відсутня.

46. Які є типи викладачів очима студентів?

А) вічні студенти;

Б) військові;

В) викладачі, які лише відбувають свої обов'язки;

Г) всі відповіді вірні.

47. Які моделі поведінки і діяльності викладача виокремив американський психолог М. Талон?

А) “Сократ”, “керівник групової дискусії”;

Б) “майстер”, “генерал”;

В) “менеджер”, “тренер”, “гід”;

Г) всі відповіді вірні.

48. Реалізація принципу ціннісних орієнтацій у роботі педагога означає:

А) одухотворювати довкілля;

Б) узагальнювати факт до обсягу явища;

В) виявляти закономірність явища;

Г) всі відповіді вірні.

49. Загальногромадянські риси це:

А) толерантність і професійна чесність;

Б) чесність і щирість стосунків;

В) витримка і коректність;

Г) вірна відповідь відсутня.

50. Толерантність і професійна чесність, чесність і щирість стосунків, витримка і коректність, принциповість і стійкість переконань – це:

А) коректні моральні якості;

Б) загальногромадянські риси;

В) високоморальні якості;

Г) вірна відповідь відсутня.

12. Рекомендована література

Нормативно-правова база (Закони України, Укази Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України, листи Міністерства освіти і науки України):

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) – К.: Райдуга, 1994. – с. 33–36.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика. / [С.У.Гончаренко, Н.Г.Ничкало, В.Л.Петренко та ін.]; За ред. Н.Г.Ничкало; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Технол. ун-т Поділля. – Хмельницький, 2002. – 334 с.
3. Закон України “Про вищу освіту” // Голос України. – 2002. – 5 березня.
4. Закон України “Про вищу освіту” Від 01.07.2014 року № 1556-VII // [Електронний ресурс] : [Режим доступу] – <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.

5. Закон України “Про дошкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
6. Закон України “Про загальну середню освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
7. Закон України “Про освіту” // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 21, від 21 травня.
8. Закон України “Про освіту” // Голос України. – 1996. – 25 квітня.
9. Закон України “Про позашкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
10. Закон України “Про професійно-технічну освіту” // Освіта в Україні. Нормативна база (3-є вид., змін. та доп.) / Пашутинський Є.К. – К.: КНТ, 2007. – 520 с.
11. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
12. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.) / Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.)
13. Концепція Нової української школи <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>)
14. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.) / Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>)
15. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>.
16. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf.
17. Указ Президента України «Про національну доктрину розвитку освіти у XXI столітті» (2002 р.) / Про національну доктрину розвитку освіти у XXI столітті <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>

Основна література:

1. [Булах І.С.](#), [Долинська Л.В.](#) Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навчально-методичний посібник. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. – 114 с.
2. [Власенко В.В.](#) Вчителі–учні: психологія взаємних оцінних ставлень. – К.: УДПІ, 1995. – 155 с.
3. Коваленко О.Е. Психологія вищої школи: Навч. посіб. Для студ. Вищ. Навч. Закл. Інж.-пед та слухачів магістратури за спец. 8.000005 «Педагогіка вищої школи»/ О.Е. Коваленко, І.М. Шалімова, О.М. Керницький. – Х.: Точка, 2012. – 169с.
4. Кудіна В.В., [Юрченко В.І.](#) Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
5. [Мороз О.Г.](#) Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки/[Мороз О.Г.](#), [Падалка О.С.](#), [Юрченко В.І.](#); за заг. ред. О.Г.Мороза. – К.: НПУ, 2006. – 206с.
6. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. акад. [Мороза О.Г.](#) – К.: НПУ, 2000. – 337 с
7. Огнев’юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: Монографія. – К.: Знання України, 2003. - 450с.
8. Пірен М.І. Конфліктологія: Підручник. – К.: МАУП, 2003. – 360 с.
9. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
10. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Практикум: навч. посібник/. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. – К.: Каравела, 2007. – 336 с
11. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: навч. посібник для магістрів і аспірантів / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І.– К.: Філ-студія,2006.–320 с.

12. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посібник для студ. Вищих навч. закл. – К.: Вища школа, 2004.- 336с.
  13. Сисаєва С.О. Педагогічна творчість: Монографія. – Харків: Каравела, 1998 - 150с.
  14. Скиба М.С., Островський К.С. Навчання та виховання студентської молоді – на вищий якісний рівень. / Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ТУП. – 2003.
  15. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с.
  16. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи: Навч.посіб. для студ. Вищ. Навч. закл.- 2-ге вид. Херсон: Олді плюс, 2013. - 515с.
  17. Юрченко В.І. Психологія вищої школи: курс лекцій / В.В. Кудіна, В.І. Юрченко. – К.: КСУ, 2004. – 176с.
  18. A FELSŐOKTATÁS MODERNIZÁLÁSÁNAK NÉHÁNY TENDENCIÁJA Lénárd Sándor Ès Rapos Nóra Eötvös Loránd Tudományegyetem, Neveléstudományi Intézet
/http://www.magyarpedagogia.hu/document/Lenard_MP1001.pdf
  19. Felsőoktatásban tanuló fiatalok problémái, útkeresése,
  20. pályafejlődése a 21. század kezdetén Magyarországon. Szerk. Puskás-Vajda Zsuzsa
  21. N. Kollár Katalin-Szabó, Éva(2004) Pszichológia pedagógusoknak.
  22. Balogh László és Tóth László FEJEZETEK A PEDAGÓGIAI PSZICHOLOGIA KÖRÉBŐL (2005) Budapest : Neumann Kht . http://mek.oszk.hu/04600/04669/html/index.htm
  23. Bugán Antal Pedagógia, pszichológia és társadalom*
  24. Csíkszentmihályi Mihály: Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája. Akadémia Kiadó, Budapest, 2001.
  25. Geréb György Dr. : Pszichológia. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988
  26. Tóth László Dr.: Pszichológia a tanításban. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2000
  27. Tóth László Dr.: Pszichológiai vizsgálati módszerek a tanulók megismeréséhez. Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2004
  28. Sean Covey: A kiemelkedően eredményes fiatalok 7 szokása. Harmat Kiadó, Budapest, 2014
- Додаткова література:*
1. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.]/ М. Й. Варій, В. Л. Ортинський –[2-ге вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 376 с.
  2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. /. О.В. Скрипченко,Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчукта ін.— К.: Просвіта, 2001.— 416 с.
  3. Павелків Р.В. Вікова психологія: Навч.посіб. для студ. Вищ. Навч. Закл., вид. К.: ТОВ Кондор-Видавництво, 2015. - 469с.
  4. Поліщук В.М. Вікові кризи в підлітковому і юнацькому віці: базові симптомокомплекси – Монографія. Вид-во К.: Университетская книга., 2015р. – 478с.
- Інформаційні ресурси*
1. <http://www.psyh.kiev.ua>
  2. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
  3. <http://www.gumer.info/bibliotek>
  4. <http://www.mirknig.com/psihologiya>
  5. <http://www.koob.ru>;
  6. <http://www.psy.pu.ru/index-php>
  7. <http://www.goodparents.com.ua>
  8. <http://www.psychologies.ru>

*Додаток 1***Методичні вказівки до практичних (семінарських) робіт з дисципліни «Психологія вищої школи»****Семінар 1.****Тема 1. Психологія вищої школи, її предмет, завдання та методи. (2 год)*****План заняття******I. Виступи з презентаціями:***

1. Предмет психології вищої школи як галузі психологічної науки.
2. Завдання психології вищої школи відповідно до Закону України “Про вищу освіту”, “Національної Доктрини розвитку освіти в Україні”.
3. Основні напрями реформування освіти ХХІ століття та проблеми сучасної психології вищої школи.
4. Зв’язок психології вищої школи з іншими галузями психологічних знань.
5. Принципи психологічного дослідження: науковість, об’єктивність, поетапність.
6. Класифікація методів збору емпіричних психологічних фактів.
7. Поняття про методику психологічного дослідження.
8. Дослідницькі вміння.
9. Етика дослідника.
10. Методи інтерпретації одержаних даних.

II. Питання для обговорення:

1. Визначити предмет і завдання психології вищої школи, яке значення для науки має їх встановлення?
2. Обґрунтувати значущість курсу „Психологія вищої школи” в системі підготовки науково-педагогічних працівників.
3. Визначити основні категорії психології вищої школи та довести їх єдність у розв’язанні завдань професійної підготовки фахівця.

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Скласти таблицю методів психології вищої школи відповідно до цілей і завдань дослідження (описати факти, виміряти, визначити їх особливості, умови формування), за формою організації дослідження, за характером інтерпретації одержаних даних.

Рекомендована література:

1. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття) – К.: Райдуга, 1994. – с. 33–36.
2. Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика. / [С.У.Гончаренко, Н.Г.Ничкало, В.Л.Петренко та ін.]; За ред. Н.Г.Ничкало; АПН України. Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Технол. ун-т Поділля. – Хмельницький, 2002. – 334 с.
3. Закон України “Про вищу освіту” // Голос України. – 2002. – 5 березня.
4. Закон України “Про вищу освіту” Від 01.07.2014 року № 1556-VII // [Електронний ресурс] : [Режим доступу] – <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
5. Закон України “Про дошкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
6. Закон України “Про загальну середню освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
7. Закон України “Про освіту” // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 21, від 21 травня.
8. Закон України “Про освіту” // Голос України. – 1996. – 25 квітня.

9. Закон України “Про позашкільну освіту” [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
10. Закон України “Про професійно-технічну освіту” // Освіта в Україні. Нормативна база (3-є вид., змін. та доп.) / Пашутинський Є.К. – К.: КНТ, 2007. – 520 с.
11. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001.
12. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.) / Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.)
13. Концепція Нової української школи <https://www.kmu.gov.ua/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed>)
14. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.) / Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
15. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
16. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с.
17. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
18. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с.
19. <http://www.psyh.kiev.ua>
20. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
21. <http://www.gumer.info/bibliotek>
22. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Семінар 2.

Тема 2. Загальна психологічна характеристика студентського віку. (2 год)

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Психологічна характеристика студентства як періоду пізньої юності або ранньої дорослості (психофізіологічні особливості, протиріччя, соціальна ситуація розвитку).
2. Вищий навчальний заклад – один із провідних факторів соціалізації студента як фахівця.
3. Адаптація студента до навчання у вищій школі, види адаптації, умови ефективності.
4. Типологічні особливості студентів, що виявляються в навчальній діяльності та поведінці.
5. Врахування психологічних особливостей юнацького віку при роботі зі студентами.

II. Питання для обговорення:

1. Які особливості юнацького віку є визначальними для когнітивного та психосоціального розвитку студента?
2. Дати коротку характеристику студентського періоду життя людини за схемою аналізу психологічного віку.
3. Чому вузівське навчання є одним із головних факторів соціалізації особистості студента? За якими основними механізмами це здійснюється?
4. Чи відомий Вам художній твір, одним із героїв якого є студент? Яку характеристику дає автор цьому студенту? Яке ставлення автора до цього героя?
5. Чи має позитивне значення для формування особистості студента криза його ідентичності? Якщо так, то яке?

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Визначити позитивне і негативне в навчанні у Ваші студентські роки. Які зміни хотіли б побачити? Заповнити таблицю.

Самооцінка студентського періоду життя

Позитивне	Негативне	Бажані зміни

Рекомендована література:

1. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.]/ М. Й. Варій, В. Л. Ортинський –[2-ге вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 376 с.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчукта ін.— К.: Просвіта, 2001.— 416 с.
3. Павелків Р.В. Вікова психологія: Навч. посіб. для студ. Вищ. Навч. Закл., вид. К.: ТОВ Кондор-Видавництво, 2015. - 469с.
4. Поліщук В.М. Вікові кризи в підлітковому і юнацькому віці: базові симптомокомплекси – Монографія. Вид-во К.: Университетская книга., 2015р. – 478с.
5. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
6. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
7. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
8. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с
9. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. акад. Мороза О.Г. – К.: НПУ, 2000. – 337 с
10. <http://www.psyh.kiev.ua>
11. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
12. <http://www.gumer.info/bibliotek>
13. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Семінар 3-4.**Тема 6. Професійне становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою. (4 год)*****План заняття******I. Виступи з презентаціями:***

1. Навчально-професійна діяльність як провідна в студентському віці.
2. Формування професійної спрямованості особистості студента.
3. Розвиток “Я-концепції” як показника особистісного зростання і професійного становлення студента.
4. Складові та функції “Я-концепції”.
5. Формування професійних та особистісних якостей майбутнього фахівця.
6. Розвиток творчості в студентів.
7. Самоосвіта та самовиховання студента, їх значення в його професійному зростанні.
8. Готовність до професійної діяльності випускника.

II. Питання для обговорення:

1. Коли розпочинається процес соціалізації особистості майбутнього викладача? Які його джерела?
2. Використовуючи психологічну літературу, намалювати соціально-психологічний портрет сучасного студента. Наскільки і в чому він співпадає (або не співпадає) з реальним портретом студента з вашої колишньої групи? Чи є протиріччя? Які?.

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Скласти психологічний портрет «ідеального», на Вашу думку, студента.

2. Дати оцінку своїм професійним якостям, які Ви набули під час навчання у ВНЗ.

Самооцінка професійних якостей

<i>Професійні якості особистості</i>	<i>Оцінка</i>

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с.
4. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с.
5. Скиба М.Є., Островський К.С. Навчання та виховання студентської молоді – на вищій якісний рівень. / Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ТУП. – 2003. – с.358-363.
14. <http://www.psyh.kiev.ua>
15. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
16. <http://www.gumer.info/bibliotek>

Семінар 5.

Тема 4. Психологія студентської групи (2 год)

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Психологічні особливості студентської групи та її структура.
2. Рівні розвитку студентської академічної групи.
3. Шляхи формування студентського колективу.
4. Соціально-психологічні явища в студентській групі та їх вплив на особистість кожного студента.
5. Проблема лідера та лідерства в студентській групі.
6. Соціально-психологічний клімат у групі та його вплив на її працездатність.
7. Психологічні засади студентського самоврядування.
8. Закон України “Про вищу освіту” про студентське самоврядування.

II. Питання для обговорення:

1. Визначити ознаки студентського колективу як соціального організму, що розвивається. Які фактори забезпечують (або гальмують) цей процес?
2. Довести, що спілкування та спільна діяльність у студентській групі є джерелом становлення колективних взаємин.
3. Проаналізувати та висловити своє ставлення до висловлювання В. О. Сухомлинського: «У кожного вихованця є сильні та слабкі сторони. Впливати на людину через колектив потрібно тонко та непомітно». Чи можете навести приклад такого впливу (або протилежного) з життя Вашої групи (в школі, в університеті)?
4. Яка роль лідера в згуртуванні студентського колективу?
5. Як можна пояснити, що лідер студентської групи не обов'язково відмінник навчання?

6. Чому в сучасних умовах студентське самоврядування в університеті та гуртожитку є радше виняток, ніж правило? Як Ви поясните власну громадську позицію у своїй групі?
7. Яка роль куратора студентської академічної групи в її становленні, розвитку і функціонуванні?
8. Обирати чи призначати керівника студентської академічної групи: позиція «за» і «проти»?

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Розробити рекомендації куратору групи стосовно шляхів оптимізації міжособистісних взаємин і згуртування студентського колективу (маючи на увазі Вашу групу).

IV. Модульна контрольна робота №1

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с
5. Скиба М.Є., Островський К.С. Навчання та виховання студентської молоді – на вищій якісній рівень. / Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ТУП. – 2003. – с.358-363.
6. <http://www.psych.kiev.ua>
7. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
8. <http://www.gumer.info/bibliotek>
9. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Семінар 6.

Тема 5. Психологічні засади управління навчальним процесом у вищій школі (2год.)

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Загальна характеристика навчального процесу і навчально-професійної діяльності як об'єктів управління, психологічний аналіз їх складових.
2. Поняття про управління в системі освіти.
3. Опосередковане та пряме управління, їх особливості.
4. Сутність управління навчально-професійною діяльністю студентів (соціальна нормативність навчальної діяльності, свідомий характер, власна активність, творчий підхід).
5. Кваліфікаційна характеристика та професіограма.
6. Педагогічне управління навчальним процесом у вищій школі та його психологічний аналіз із позицій сучасних вимог.
7. Управління професійною рефлексією.
8. Педагогічний процес як цілеспрямована активна взаємодія викладача зі студентом.
9. Управління як контроль і оцінка навчальної діяльності студентів.

II. Питання для обговорення:

1. Проаналізувати (з погляду структури діяльності) учіння студента.
2. Який зміст поняття «вміння вчитися»? З яких дій студента складається його вміння вчитися?
3. Чим відрізняється засвоєння матеріалу від учіння?
4. Критерії ефективності учіння.

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Проаналізуйте відомі психологічні теорії «розвиваючого навчання».

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267 с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с
5. Скиба М.Є., Островський К.С. Навчання та виховання студентської молоді – на вищій якісній рівень. / Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ТУП. – 2003. – с.358-363.
6. <http://www.psyh.kiev.ua>
7. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
8. <http://www.gumer.info/bibliotek>
9. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Семінар 7-8.

Тема 6. Психологічний аналіз учіння студентів

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності.
2. Мотиваційна спрямованість учіння студента.
3. Формування професійних мотивів навчання.
4. Власна пізнавальна активність студента, її спрямованість на засвоєння професійних знань, умінь і навичок.
5. Розвиток творчого потенціалу студентів під час навчання.
6. Психологічні принципи організації навчально-професійної діяльності студентів.
7. Вимоги до навчання, вміння вчитися самостійно.
8. Психологічні аспекти організації самостійної роботи студентів.
9. Критерії ефективності учіння.
10. Причини неуспішності студентів і шляхи їх подолання.

II. Питання для обговорення:

1. Які психологічні особливості юнацького віку дали привід П. Флоренському припустити таке: «Секрет творчості в збереженні юності. Секрет геніальності в збереженні дитинства»?
2. Чому кінець студентського віку вчені вважають періодом «сходження людини до вершин творчості»?
3. Чому студентський період життя людини називають доленосним?
4. Які можливості для розвитку самостійного творчого мислення студентів у процесі навчання?
5. Поясніть положення: «Творчість – це не здібність людини, це її сила, її внутрішній потенціал» (В. В. Давидов).
6. В яких проявах поведінки та рисах особистості студента виявляється успішність його адаптації до ВНЗ? Запропонуйте власну програму підвищення рівня соціально-психологічної адаптації студента вищої школи.
7. Чи буде студент старанно вчитися, якщо в нього відсутні і пізнавальна потреба, і професійна мотивація?
8. Охарактеризуйте причини неуспішності студентів і шляхи їх подолання?

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Обґрунтувати, чому навчально-професійна діяльність є провідною діяльністю в студентському віці? Які зміни в структурі особистості студента відбуваються під її впливом?
2. У чому полягає сутність внутрішньої свободи особистості й її морального вибору? Яке співвідношення між внутрішньою свободою та моральністю?

Оформити у таблицю характерні типи неуспішності студентів і шляхи їх усунення (на основі літературних джерел). *(виконати письмово)*

Причини неуспішності	Шляхи подолання

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. <http://www.psyh.kiev.ua>
5. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
6. <http://www.gumer.info/bibliotek>

Семінар 9-10.**Тема7. Психологія виховання студентської молоді*****План заняття***I. Виступи з презентаціями:

1. Єдність процесів навчання, розвитку та виховання.
2. Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою та завдання виховання студентів відповідно до пріоритетних напрямів реформування освіти в Україні.
3. Мета та зміст виховання студентської молоді.
4. Психологічні механізми формування якостей особистості та відповідні функції виховання.
5. Психолого-педагогічна характеристика основних напрямів реалізації функцій виховання у вищому навчальному закладі.
6. Етапи становлення моральної свідомості студента. Критерії моральної вихованості людини.
7. Соціально-психологічні чинники і психологічні механізми формування національної самосвідомості студентів.

II. Питання для обговорення:

1. Пояснити положення: «Головна проблема сучасної вищої школи необґрунтована автономність навчального й виховного процесів».
2. Сучасний погляд гуманізму: людина – найвища цінність. Але чи можна розглядати її як автономну від суспільства, яка живе за принципом „Що хочу, те й роблю". До чого це може призвести в її моральному вихованні (або моральній поведінці)?
3. Розкрити зміст цінностей, які прийняті в системі виховання, Доведіть, що людину треба навчати реалізовувати свої права в системі духовних, моральних цінностей.
4. М. М. Бахтін визначив такі властивості вчинку: аксіологічність, єдиність,

відповідальність. Дайте їм психологічний аналіз. Чому «організація життєдіяльності людини повинна бути вчинковою» (М. М. Бахтін)?

5. Психолог В. Д. Шадріков вважає, що «виховувати треба не якості особистості, а мотиви поведінки». Чи згодні Ви з цією думкою? Чому?

6. Який стан морального розвитку ілюструють такі положення:

- людина невільна при виконанні соціальної норми поведінки;
- людина має тиск ззовні, але вільна у виборі форми виконання норми на рівні правила;
- людина вільна від зовнішнього тиску, але невільна від власного «Я».

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Порівняти зовнішню та внутрішню вихованість. Які форми має зовнішня та внутрішня моральна вихованість?

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К.: Вища школа, 2005. – 240 с.
5. Скиба М.Є., Островський К.С. Навчання та виховання студентської молоді – на вищій якісній рівень. / Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: Матеріали II міжн. наук.-практ. конф. – Хмельницький: ТУП. – 2003. – с.358-363.
6. <http://www.psyh.kiev.ua>
7. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
8. <http://www.gumer.info/bibliotek>

Семінар 11-12.

Тема 8. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами

(4 год.)

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Роль педагогічного спілкування у розв'язанні соціально-моральних завдань професійної підготовки майбутнього фахівця.
2. Виховна позиція викладача в педагогічній комунікативній взаємодії: розуміння, визнання та прийняття студента.
3. Активне рефлексивне слухання та «Я-повідомлення» в комунікативній взаємодії.
4. Діалогічне спілкування, його характеристика.

II. Питання для обговорення:

1. Зараз велика увага приділяється навчання спілкування. Але ж людина спілкується протягом тисячоліть... Чому ж саме тепер постала необхідність навчатися спілкуванню (батькам, вчителям, керівникам та ін.)? Що було втрачено в людському спілкуванні за останнє століття?
2. У чому суть суб'єкт-суб'єктних стосунків між викладачем і студентом? Чому дуже шкідливе безособове ставлення викладача до студента? Який «внесок» у педагогічне спілкування роблять студент і викладач?
3. Визначити та проілюструвати прикладами позицію викладача щодо студента: розуміння, визнання, прийняття.
4. Дати психологічну характеристику активному рефлексивному слуханню та «Я-повідомленню» в комунікативному процесі викладача зі студентом.

5. Які стилі професійно-педагогічного спілкування є найбільш оптимальними щодо розв'язання завдання професійної підготовки й особистісного зростання студента як майбутнього вчителя? Доведіть свою думку.
6. Які психологічні засоби, методи та прийоми підвищують ефективність професійно-педагогічного спілкування зі студентською аудиторією під час лекції, на семінарських заняттях і екзамені?
7. Згадайте три випадки, коли Ви допомогли комусь вирішити проблему за допомогою спілкування.

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Сформулюйте психологічні настанови для молодого викладача вищої школи:
  - а) на спілкування зі студентами;
  - б) на спілкування з колегами кафедри з урахуванням особливостей професійного спілкування.
2. Сформулюйте декілька правил:
  - Як слухати, чути, розуміти й приймати студентів?
  - Які правила існують для пред'явлення обмежень, вимог, заборон, покарань щодо студентів?

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. <http://www.psyh.kiev.ua>
5. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
6. <http://www.gumer.info/bibliotek>
7. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Семінар 13-14.

Тема 9. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення (4 год.)

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Психологічна характеристика конфлікту.
2. Протиріччя та бар'єри спілкування, причини їх виникнення та засоби регулювання.
3. Особливості педагогічного конфлікту, стадії розвитку, поведінка конфліктуючих сторін.
4. Педагогічний конфлікт: структура, сфера, динаміка.
5. Конфлікт у взаємодії «викладач-студенти».
6. Поведінка викладача вищої школи у конфліктній ситуації.
7. Поведінка студента в конфліктній ситуації.
8. Психологічні засоби запобігання та стратегії вирішення педагогічного конфлікту.

II. Питання для обговорення:

1. Педагоги говорять, що зараз кількість конфліктів у закладах освіти збільшилася. Якщо це так, то які можливі причини цього явища?
2. Особливості педагогічного конфлікту, стадії його розвитку.
3. Причини виникнення конфліктів у взаєминах «студент - викладач» і «викладач – студентська академічна група». Чи бувають конфлікти, які не можна вирішити?

4. Шляхи конструктивного подолання бар'єрів спілкування і вирішення конфліктів у педагогічній взаємодії «викладач - студент».
5. Як готувати студентів до вирішення конфліктів?

III. Практичне завдання (виконати письмово):

- 1.3 досвіду Вашого спілкування навести приклади бар'єрів спілкування, які заважають взаємопорозумінню.

Самоаналіз бар'єрів спілкування

Форми спілкування	Приклади	Використовуються		
		часто	зрідка	ніколи
Накази, команди, вказівки				
Погрози, застереження				
Моралізування, нотації				
Готові рішення та поради				
Логічні докази				
Осуд, звинувачення, критика				
Лайка, приниження				
Випитування, допит				
Умовляння				
Перетворення проблеми в жарт				

2. Щоб спрогнозувати характер і результативність Ваших взаємин із майбутніми студентами, дайте відповідь на такі запитання:

Самоаналіз готовності до налагодження взаємин зі студентами

1	Чи будуть сприймати мене студенти як людину надійну, послідовну, гідну довіри	
2	Чи достатньо я сильна людина, щоб поважати не тільки власні потреби і почуття, а й потреби і почуття студентів?	
3	Чи здатний (а) я співпереживати, співчувати?	
4	Чи зможу я надати студентам свободу залишатися самими собою?	
5	Чи зможу я донести до розуміння студентів, що смисл і цінність їх досвіду врешті-решт визначають і оцінюють вони самі?	
6	Чи здатний (а) я завоювати та зберегти довіру студентів?	

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. <http://www.psyh.kiev.ua>
5. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
6. <http://www.gumer.info/bibliotek>
7. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Семінар 15.

Тема 10. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи

План заняття

I. Виступи з презентаціями:

1. Психологічна характеристика викладача вищої школи як особистості.
2. Характеристика самосвідомості (рефлексивності) викладача, аналіз його професійної компетентності і майстерності.
3. Вплив "Я-концепції" викладача на його науково-педагогічну діяльність.
4. Науково-педагогічна творчість, її особливості.
5. Умови імпровізації в науково-педагогічній діяльності.
6. Культура педагогічного мислення.
7. Характеристика педагогічних здібностей.
8. Особливості діяльності викладача при різних стилях взаємодії.
9. Типологія викладачів.
10. Педагогічна етика.
11. Вимоги студентів до викладача.
12. Шляхи формування педагогічної майстерності й підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.

II. Питання для обговорення:

1. У чому специфіка педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу порівняно з діяльністю шкільного вчителя?
2. Які психологічні умови визначають ефективність діяльності викладача вищої школи?
3. Довести, що педагогічна діяльність викладача має творчий характер. Особливості педагогічної творчості.
4. Які існують шляхи підвищення педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу?
5. У чому полягає проблема критеріїв оцінки ефективності діяльності викладача вищої школи?

III. Практичне завдання (виконати письмово):

1. Скласти таблицю професійних і особистісних якостей викладача вищої школи.

Викладач очима студентів

№ з/п	Професійні якості викладача	Оцінка
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

IV. Модульна контрольна робота №2

Рекомендована література:

1. Кудіна В.В., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Курс лекцій. – К.: КСУ, 2004. – 176 с.
2. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267с
3. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. – К.: Каравела, 2008. – 352 с
4. <http://www.psyh.kiev.ua>
5. <http://www.psynavigator.ru/books.php>
6. <http://www.gumer.info/bibliotek>
7. <http://www.mirknig.com/psihologiya>

Додаток 2

Методичні вказівки до самостійних робіт з дисципліни «Психологія вищої школи»

Організація самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів має на меті формування пізнавальної активності студентів, засвоєння ними основних умінь та навичок роботи з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості студентів тощо.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- роботи з довідковою літературою;
- опрацювання статистичної інформації;
- написання рефератів з проблем курсу.

Кожен студент повинен уміти раціонально організувати свою навчальну самостійну діяльність. Важливим є вміння скласти план своєї роботи, чітко визначити її послідовність. Необхідно, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання приводило до плідних наслідків у навчальному процесі.

Самостійна робота студентів передбачає:

I. Підготовку до семінарських занять:

- Пошук джерел інформації по темі практичного заняття в друкованому вигляді (монографії, науково-популярні видання, наукові та популярні статті) – в бібліотеках та в електронному вигляді – в мережі INTERNET та на електронних носіях (CD, DVD).
- Розширення кола використовуваних джерел: використання науково популярних фільмів, телепередач, аудіо записів, художніх фільмів – з обов'язковим записом на електронні носії та анотуванням щодо змісту і можливостей використання.
- Складання конспектів (з дотриманням правил конспектування та чіткими посиланнями на літературу), структурних схем по темі семінарського заняття.

II. Опрацювання тих питань теми, що не висвітлювалися в лекціях та не опрацьовувалися на семінарських заняттях. у формі детального конспекту першоджерела чи реферативного повідомлення, що містить аналіз ступеня висвітлення певного питання в підручниках та наукових дослідженнях.

III. Оформлення відповідей що розкривають зміст лекційних та семінарських занять у випадку їх пропуску студентом.

IV. Індивідуальна науково-дослідна робота є видом поза-аудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Форма ІНДЗ: завершена практична дослідницька робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних і семінарських занять.

Зміст ІНДЗ: Психологічне дослідження на тему «Становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою».

Мета: визначення психологічних якостей студентів як майбутнього фахівця з вищою освітою.

Хід роботи:

1. Опрацювати теоретичний матеріал щодо психічного фахово розвитку та методик його діагностики у пізньому юнацькому віці.
2. Провести тестування визначених психологічних аспектів студентів.

3. Опрацювати та проаналізувати результати тестування, сформулювавши висновки та рекомендації.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Наявність теоретичного підґрунтя для виконання дослідження (робота з науково-методичними джерелами, словниками)	9
2.	Правильність проведення дослідження (включаючи кількісний та якісний аналіз даних)	9
3.	Правильність та змістовність напрацювання висновків та рекомендацій	8
4.	Грамотність та охайність оформлення ІНДЗ	4

Шкала оцінювання ІНДЗ / Az egyéni feladatértékelő skála

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	28-30	відмінно
Достатній	22-27	добре
Середній	16-21	задовільно
Низький	0-15	незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень магістрантів з навчальної дисципліни «Психологія вищої школи».

Магістрант може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

Конспект є стислим викладом основної сутності опрацьованого літературного матеріалу. Конспект має бути стислим, змістовним і записаним своїми словами і формулюваннями. Класичні визначення, оригінальні думки, вислови слід записувати до конспекту повністю з посиланням на автора, джерело і сторінку. У процесі конспектування важливо витримувати логічний зв'язок між окремими складовими тексту. У тексті конспекту корисно підкреслювати найважливіші теоретичні положення, визначення, висновки і робити помітки на полях. Систематичне конспектування опрацьованого матеріалу дисциплінує розум, відпрацьовує вміння формулювати свої думки в короткій змістовній формі, сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Самостійна робота студентів з курсу передбачає написання **рефератів** та підготовку фіксованих виступів. Для цього необхідно скласти план реферату чи виступу, вивчити потрібні літературні джерела, зробити виписки. За своїм змістом реферат і виступ повинні відповідати обраній темі. Виклад матеріалу має бути логічним, послідовним. Обсяг реферату, як правило, у межах 10-12 сторінок формату А4. Писати текст слід на одному боці аркуша, розбірливо, без помилок. Останнім розділом реферату повинні бути висновки, в яких студент узагальнює викладений матеріал і формулює свої думки з приводу опрацьованої проблеми. До реферату має бути доданий список використаної літератури, складений відповідно до існуючих вимог.

За структурою реферат складається із короткого вступу, двох або трьох розділів основної частини, висновків та списку використаної літератури.

План написання реферату повинен мати внутрішню єдність і логіку, враховувати актуальність проблеми, її наукову розробленість та практичну значимість.

У вступі обґрунтовується актуальність проблеми, що вивчається, її практична значимість; формулюються мета й завдання дослідження, вказуються обсяг і структура реферату. Обсяг вступу не повинен перевищувати однієї сторінки комп'ютерного тексту.

Основна частина обсягом до 10 сторінок комп'ютерного тексту, викладеного у двох-трьох розділах, повинна містити виклад основних теоретичних положень, що визначають сутність і зміст предмета досліджуваної теми, з огляду на цілі й завдання реферату; розгляд різних точок зору провідних фахівців з досліджуваних питань на основі аналізу літературних та інших

інформаційних джерел; визначення пріоритетних питань, що підлягають першочерговому розв'язанню.

Висновки є завершальним етапом виконаного студентом реферату. Вони повинні містити короткі підсумки за результатами дослідження та прикладного аналізу об'єкта дослідження з наведенням позитивних і негативних сторін, а також нереалізованих можливостей;

Реферат виконується державною (українською) або угорськими мовами. Викладення повинно мати науковий характер, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, логічно послідовний. Пряме переписування матеріалів з літератури неприпустиме. Оформлення реферату має відповідати встановленим вимогам інституту.

Теми рефератів:

1. Розвиток особистості майбутнього фахівця як головне завдання вищої школи.
2. Проблема особистісного зростання студента в процесі професійного навчання.
3. Розвиток комунікативних умінь і навичок майбутніх педагогів.
4. Розвиток організаторських здібностей майбутніх педагогів.
5. Розвиток когнітивної сфери студентів у процесі навчання.
6. Розвиток емоційно-вольової сфери студентів у процесі навчання.
7. Розвиток потрібно-мотиваційної сфери студентів у процесі навчання.
8. Мовленнєва культура майбутнього фахівця і психологічні передумови її формування.
9. Розвиток професійної самосвідомості студентів у процесі навчання.
10. Розвиток взаємин у студентській академічній групі.
11. Професійне самовизначення студентів протягом навчання у ВНЗ.
12. Розвиток у студентів психологічної готовності до подолання життєвих труднощів.
13. Моє бачення психологічних передумов підвищення якості вищої освіти.
14. Мотивація учіння студентів, її види та розвиток у процесі навчання.
15. Розвиток у студентів психологічної готовності до майбутньої професійно-трудової діяльності.
16. Психолого-педагогічна модель викладача вищої школи.
17. Створення сприятливого соціально-психологічного клімату в студентській академічній групі.
18. Психологічна культура як складник професіоналізму викладача.
19. Взаємні оцінні ставлення у педагогічній взаємодії викладача і студентів.
20. Формування у студентів-першокурсників уміння вчитися самостійно.
21. Зміст ціннісних орієнтацій сучасної студентської молоді
22. Психологічна діагностика розвитку педагогічних здібностей майбутнього вчителя.
23. Психологічна культура викладача вищої школи і шляхи її формування.
24. Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності.
25. Роль психолого-педагогічної підготовки майбутнього викладача вищої школи.
26. Криза ідентичності в студентському віці і передумови її вирішення.
27. Психологічна модель особистості фахівця з вищою освітою.
28. Мотиви професійного вибору і здобуття вищої освіти сучасною молоддю.
29. «Я-концепція» студента як показник його особистісного зростання.
30. Розвиток професійної ідентичності студента в процесі навчання.
31. Формування професійної спрямованості особистості студента.
32. Самовиховання і саморозвиток майбутніх фахівців з вищою освітою.
33. Психологічні механізми формування моральних якостей студентів.
34. Психологічні особливості наукової діяльності студентів.
35. Пізнавальні психічні процеси в навчально-професійній діяльності студента.
36. Емоційно-вольові процеси і психічні стани в навчально-професійній діяльності студента.
37. Розвиток самостійного творчого мислення студентів у процесі навчання.
38. Причини неуспішності студентів та шляхи їх подолання.
39. Індивідуальний стиль навчально-пізнавальної діяльності студента і його формування.

40. Психологічні передумови ефективності діяльності викладача.
41. Шляхи формування педагогічної майстерності і підвищення рівня професіоналізму викладача вищої школи.
42. Соціально-психологічні передумови згуртування студентської групи.
43. Психологія лідерства в студентській академічній групі.
44. Психологічні засади студентського самоврядування.
45. Професійно-педагогічне спілкування у вищій школі.
46. Психологічні умови організації та ефективності професійного діалогу.
47. Позиція викладача в навчально-професійній взаємодії зі студентами (розуміння, визнання і прийняття студента).
48. Педагогічний конфлікт у взаєминах «студент – викладач», його особливості, причини виникнення та моделі конструктивного розв'язання.
49. Основні напрями реалізації виховних функцій у вищій школі.
50. Розвиток творчості студентів у процесі навчання.
51. Активне рефлексивне слухання та «Я-повідомлення» у комунікативній взаємодії.
52. Вплив «Я-концепції» викладача на його науково-педагогічну діяльність.
53. Психологічні особливості діалогу студента і комп'ютера.
54. Психологічні передумови запровадження сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи.
55. Психологічні особливості розвитку організаційної культури в майбутнього фахівця.

*Додаток 3***Методичні вказівки до контрольних робіт
з дисципліни «Психологія вищої школи»**

Методичні вказівки до контрольних робіт з курсу «Психологія вищої школи» укладено з метою надання практичної допомоги магістрам заочної форми навчання, що готуються до складання екзамену.

Контрольні роботи укладено згідно з робочою програмою з урахуванням різних розділів та тем лекційного курсу. Перед тим як виконувати контрольну роботу, студент повинен обов'язково прослухати установчі лекції та закріпити теоретичний матеріал на практичних заняттях.

Після прослуховування установчих лекцій студент має право бути допущеним до складання заліку. Умовою допуску до заліку або екзамену є вчасно представлена контрольна робота з дисципліни.

Контрольна робота розглядається як різновид самостійної роботи студентів, що спрямована на формування вмінь самостійно працювати з теоретичним матеріалом, аналізувати найважливіші категорії дисципліни, встановлювати взаємозв'язок між її головними поняттями.

У ході виконання контрольної роботи студент магістратури має визначати практичну спрямованість та значущість дисципліни, її зв'язок з іншими науками.

Ознайомившись із тематикою контрольних робіт, студент обирає із запропонованого переліку 3 теми, на який вказує викладач.

Етапи підготовки до написання контрольної роботи

1. Уважно прочитати конспект лекцій.
2. Проаналізувати теоретичний матеріал, що відпрацьовувався на практичних заняттях.
3. Уважно вивчити тематику контрольних робіт, що запропонована.
4. Підібрати відповідну літературу, у якій відбиваються обрані питання.
5. Зробити стислий конспект з тих питань, що обрано.
6. Обміркувати та проаналізувати теоретичні положення.
7. Конкретно та чітко відповісти на поставлені питання, ілюструючи виклад конкретними прикладами.
8. Вказати практичну значущість питань, що розглядаються.
9. Вказати літературу, що була використана.

Правила оформлення контрольної роботи

1. Роботу слід писати у зошиті шкільного зразка.
2. Чітко відокремлювати питання та розділи роботи.
3. Обсяг контрольної роботи не може перевищувати двох аркушів на одне питання.
4. Обов'язково вказати літературу, що було використано при підготовці контрольної роботи.
5. Писати слід чітко та розбірливо.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Причини, характер і шляхи подолання труднощів в освітній діяльності викладача у вищій школі.
2. Психологічні умови ефективної взаємодії викладача і студента у вищій школі.
3. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу та його основні характеристики.
4. Причини, характер і шляхи подолання конфліктів у студентській групі.
5. Психологічні особливості виховного процесу у вищій школі.
6. Психологічні умови формування сприятливого соціально-психологічного клімату у студентській групі.
7. Профорієнтація та профвідбір у вищу школу.

8. Психологічні умови ефективної організації та проведення науко водослідної роботи студентів.
9. Шляхи підвищення достовірності оцінювання ступеня науученості студентів.
10. Психологічні основи формування готовності студентів до трудо вої діяльності.
11. Психологічний аналіз навчального процесу у вищій школі.
12. Формування у студентів професійних знань, вмінь і навичок.
13. Психологічні вимоги до особистості викладача у вищій школі.
14. Психологія діяльності колективу кафедри.
15. Психологічна характеристика педагогічної майстерності, шляхи її формування.
16. Психологічні передумови підвищення ефективності діяльності викладача вищого навчального закладу.
17. Психологічні особливості іспиту у вищій школі.
18. Психологічні особливості семінару у вищій школі.
19. Самоактуалізація особистості студента у вищих навчальних закладах.
20. Структура діяльності викладача.
21. Вивчення та формування студентського колективу.
22. Особливості студентського колективу.
23. Особливості самостійної роботи студентів на заняттях.
24. Психологічні особливості суспільної діяльності студентів.
25. Діяльність психологічної служби в системі вищої освіти.
26. Соціально-психологічний клімат студентської групи та шляхи його формування.
27. Психологічні умови успішного управління навчально-виховним процесом у вищій школі.
28. Роль особистості в управлінні вищою школою.
29. Педагогічний менеджмент у вищому навчальному закладі: сутність, цілі, завдання.
30. Принципи управління освітнім процесом у вищій школі, їх психологічна характеристика.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні завдання психології вищої школи.
2. Предмет і об'єкт психології вищої школи.
3. Сучасні концепції вищої школи та їх психологічний аналіз.
4. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психології.
5. Психологічний аналіз специфіки державної та недержавної вищої освіти.
6. Поняття про державні стандарти вищої освіти та їх психологічне обґрунтування.
7. Призначення та основні принципи ліцензування, атестації та акредитації вищих навчальних закладів.
8. Специфіка навчання у вищій школі.
9. Фахова орієнтація навчання у вищій школі та психологічний аналіз.
10. Принципи формування змісту освіти та їх психологічне обґрунтування.
11. Психологічний аналіз змісту освітньо-професійних програм і кваліфікаційних характеристик бакалавра, спеціаліста та магістра.
12. Психологічні особливості розвиваючого навчання у вищій школі.
13. Проблемне навчання та психологічне обґрунтування його ефективного застосування у вищих навчальних закладах.
14. Пошуково-дослідницький характер навчальної діяльності студентів.
15. Методи навчання як засоби навчально-формуючих впливів на особистість студента.
16. Психологічні особливості ефективного використання методів навчання.
17. Сучасна вузівська лекція: психологічний аналіз.
18. Психологічний аналіз проведення семінарських і практичних занять у вищому навчальному закладі.
19. Психологічні вимоги до рівня педагогічних здібностей викладача вищої школи.

20. Використання засобів обчислювальної техніки у навчальному процесі та його технічне значення.
21. Процес виховання у вищому навчальному закладі: сутність, психологічний аналіз.
22. Психологічні закономірності процесу формування особистості студента.
23. Проблеми потреб і мотивів особистості студента і їх формування у виховному процесі.
24. Вплив спілкування і різних видів діяльності студентів на формування їхньої моральної самосвідомості.
25. Психологічні умови успішного управління навчально-виховним процесом у вищій школі.
26. Роль особистості в управлінні вищою школою.
27. Педагогічний менеджмент у вищому навчальному закладі: сутність, цілі, завдання.
28. Принципи управління освітнім процесом у вищій школі, їх психологічна характеристика.
29. Психологічний аналіз шляхів і перспектив удосконалення методів управління вищим навчальним закладом.
30. Психологічний аналіз процесу управління якістю вищої освіти на основі інформаційних технологій.
31. Діагностики якості наочності студентів: психологічний аналіз.
32. Основні шляхи запобігання формалізму в оцінюванні навчальних досягнень студентів.
33. Шляхи запобігання формалізму в оцінюванні трудових досягнень викладачів вищої школи.
34. Основні види діяльності студентів: загальна характеристика.
35. Психологічні особливості провідної діяльності студентів.
36. Особливості мотивів навчальної діяльності студентів.
37. Навчальна активність студентів: сутність, психологічні особливості.
38. Зв'язок навчальної активності студентів із самооцінкою.
39. Психологічні умови формування у студентів позитивних мотивів до учіння.
40. Суспільна діяльність студентів: сутність, психологічні особливості.
41. Вплив навчальної діяльності на формування особистості студентів.
42. Психологічні умови формування у студентів позитивної мотивації до суспільної діяльності.
43. Наукова діяльність студентів: психологічний аналіз.
44. Психологічні умови формування позитивної мотивації до наукової діяльності студентів.
45. Вплив наукової діяльності на формування студента як професіонала.
46. Психологічний аналіз форм участі студентів у науково-дослідній роботі.
47. Психологічні особливості культурно-естетичної діяльності студентів.
48. Психологічні особливості спортивної діяльності студентів.
49. Самостійна робота студентів: сутність, види, умови ефективного проведення.
50. Психологічні особливості психологічної компетентності викладача.
51. Психологічні особливості навчальної та виробничої практики студентів.
52. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів у вищих навчальних закладах.
53. Психологічні аспекти підготовки старшокласників до вибору професії та навчання у вищому навчальному закладі.
54. Психологічні умови активізації самопізнання старшокласників у виборі професії та для навчання у вищій школі.
55. Психологічні аспекти профвідбору молоді у вищі навчальні заклади.
56. Проблеми адаптації абітурієнтів до навчально-виховного процесу у вищій школі.
57. Психологічні особливості формування професійної спрямованості студентів.
58. Особливості формування професійної самосвідомості студентів.
59. Психологічні умови формування професійних здібностей студентів.
60. Самоактуалізація особистості студента під час навчання у вищому навчальному закладі.
61. Соціально-психологічні особливості готовності випускників вищої школи до практичної професійної діяльності.
62. Психологічні особливості студентської групи.

63. Структура студентської групи: загальна характеристика.
64. Особливості взаємостосунків і спілкування у студентській групі.
65. Методи вивчення міжособистісних стосунків у студентській групі.
66. Психологічні особливості соціально-психологічного клімату у студентській групі.
67. Методи дослідження формування сприятливого соціально-психологічного клімату у студентській групі.
68. Фактори, що впливають на формування соціально-психологічного клімату у студентській групі.
69. Завдання і зміст діяльності викладача вищої школи.
70. Психологічний аналіз структури діяльності викладача вищої школи.
71. Наукова організація праці викладача: психологічний аналіз.
72. Умови розвитку творчих засад у діяльності викладача вищої школи.
73. Педагогічна майстерність викладача вищої школи: психологічний аналіз.
74. Педагогічна техніка викладача: сутність, умови формування.
75. Психологічні особливості формування педагогічного такту.
76. Шляхи формування педагогічної майстерності.
77. Психологічні особливості підготовки і проведення навчальних занять (лекцій, семінарів).
78. Психологічні особливості діяльності колективу кафедри.
79. Зміст та засоби педагогічного спілкування у вищій школі: психологічний аналіз.
80. Психологічний аналіз видів педагогічного спілкування у вищому навчальному закладі.
81. Психологічні особливості розуміння викладачами особистості студента.
82. Роль викладача у створенні сприятливого клімату у студентській групі.
83. Психологічні вимоги до особистості викладача вищої школи.